

Список використаних джерел

1. United Nations Development Programme. URL:<https://www.undp.org/press-releases/25-countries-halved-multidimensional-poverty-within-15-years-11-billion-remain-poor> (дата звернення: 28.09.2023).
2. 2,4 мільйона українців втратили домовки за час війни. Що з обіцяним житлом від держави? URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/11/7/693516/>
3. Черенько Л.М., Саріогло В.Г., Сітнікова Н. Дитяча бідність: прогнозні оцінки впливу війни на стан домогосподарств з дітьми. URL: <https://idss.org.ua/arhiv/Ukraine%20Child%20Poverty%20Brief%202023%20ukr> . (дата звернення: 28.09.2023)
4. Як змінювався рівень бідності в Україні. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/05/04/infografika/ekonomika/yak-zminyuvavsya-riven-bidnosti-ukrayini> (дата звернення: 28.09.2023).
5. Стратегія подолання бідності: Указ Президента України від 15.08.2001 року №637/2001. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/637/2001#Text> (дата звернення: 28.09.2023).
6. Лібанова Е. Новий підхід до боротьби з бідністю: методи дослідження, результати, уроки для України. *Вісн. НАН України*. 2019. № 12. С. 43-53
7. Соціально-економічні та гуманітарні наслідки російської агресії для українського суспільства: доповідь / О. Пищуліна, В. Юрчишин та ін.; Київ: Центр Разумкова, 2022. 277 с. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2022_Gum.pdf

*Загородня Ольга Феліксівна,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри іноземних мов;
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ ТА ШЛЯХИ ЇЇ АКТУАЛІЗАЦІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У вищому навчальному закладі неодмінно постає питання мотивації, яка може бути розглянута з декількох сторін. По-перше, це мотивація самих студентів до навчання, по-друге, мотивація студентів до навчання як педагогічна задача, що постає перед викладачем, по-третє, мотивація самих викладачів до роботи, яка несе їм необхідне натхнення та підвищує працездатність. Ці три ракурси мотивації як явища є взаємопов'язаними та взаємозалежними. Самому явищу мотивації, її ролі та структурі присвячено чимало психолого-педагогічних праць [8, с.21 – 28]. Над питаннями мотивації студентів працювали Арістова Н. О. [2], Вієвська М. [3], Гончаренко Т.Є. [4], Жданюк Л.О. [5], Штученко, І. Є. [9] та багато інших. Як стверджують

О. Лучанінова та І. Сталь, «структура мотивів студента, сформована під час навчання, стає стрижнем особистості майбутнього фахівця. Отже, розвиток позитивних навчальних мотивів – невід’ємна складова частина у процесі навчання студента як особистості.» [7], і це дійсно так, оскільки саме під час здобуття професійної освіти у студента формується бачення себе як спеціаліста галузі.

Мотиви до навчальної діяльності за характером вираження можуть поділятися на різні категорії. Аналіз низки класифікацій мотивуючих факторів показав, що більшість дослідників виділяють такі основні типи мотивів до навчальної діяльності, як соціальні, пізнавальні та особистісні. До соціальних мотивів відносять усвідомлення значення учіння в соціальних особистісно-розвивальних, світоглядних аспектах; до пізнавальних мотивів навчальної активності – інтерес до отримання знань, задоволення від інтелектуальної діяльності, прагнення до розвитку пізнавальних здібностей, допитливість тощо; особистісні мотиви включають почуття власної гідності, честолюбство, прагнення користуватися авторитетом серед однолітків та одногрупників [6, с. 8]. Емпіричні дослідження на основі опитувань студентства показали, що найбільш поширені мотиви до учіння пов’язані з опануванням майбутньої професії, отриманням міцних знань та диплома зі спеціальності, успішністю (як у навчанні, так і у майбутній професійній діяльності), матеріальними винагородами (стипендія та гідна зарплатні у майбутньому), повагою (з боку одногрупників, викладачів, у майбутньому – колег), задоволенням (від інтелектуальної праці, самореалізації, утримання себе на хвилі напрацьованих вмій і навичок). Найменш суттєвими для підтримки мотивації до навчання виявилися вимоги педагогів, змагання з сокурсниками та необхідність підготовки для занять.

Перед викладачем іноземної мови вищого навчального закладу постає подвійна задача, яка полягає, з одного боку, у розвитку мотивації студентів до навчання в цілому, з іншого боку – у розвитку мотивації до вивчення іноземної мови як системи знань. З огляду специфіки предмету, навчання іноземній мові передбачає великий об’єм практичних тренувань, без якого опанувати іншомовне мовлення і підтримувати його на належному рівні неможливо. Це зобов’язує студента до самодисципліни та самовмотивованості у вивченні іноземної мови, а викладача – до створення особливих умов підтримки студентського інтересу до навчання і реалізації цього інтересу під час практичних тренувань. Розвивати загальну мотивацію студентства до навчання, на наш погляд, можливо за допомогою ознайомлення молоді з мотивуючими матеріалами різного характеру. Прикладом таких матеріалів може стати наведення позитивного досвіду та порад успішних однолітків, наприклад, студентів вищих навчальних закладів світового рівня, таких як Гарвард, Оксфорд, Вісконсинський університет тощо. Ознайомлення студентів з мотивуючими порадами від рівних собі за віком успішних особистостей може дати студентам відчуття підтримки, гарного прикладу для наслідування, можливості досягти великих успіхів у майбутньому, а отже неодмінно підвищить мотивацію до щоденної праці в

умовах навчання. Позитивні настанови для наслідування є вкрай доцільними. Щоб підтвердити це, наведемо приклади подібних мотивуючих порад від спільноти студентів Гарварду: **1. Якщо ти зараз заснеш, то тобі, звичайно, присниться твоя мрія. Якщо ж замість сну ти обереш навчання, то ти втілиш свою мрію в життя. 2. Коли ти думаєш, що вже занадто пізно, насправді, все ще рано. 3. Муки навчання всього лиш тимчасові. Муки незнання – вічні. 4. Навчання – це не час. Навчання – це зусилля. 5. Життя – це не тільки навчання, але якщо ти не можеш пройти навіть через цю його частину, то на що ти, взагалі, здатний? 6. Напруга і зусилля можуть бути задоволенням. 7. Тільки той, хто робить усе раніше, тільки той, хто докладає зусилля, по-справжньому зможе насолодитися своїм успіхом. 8. У всьому процвітати дано не кожному. Але успіх приходить тільки з самовдосконаленням і рішучістю. 9. Час летить. 10. Сьогоднішні сльози стануть завтрашніми сльозами. 11. Люди, які вкладають щось в майбутнє – реалісти. 12. Твоя зарплата прямо пропорційна твоєму рівню освіти. 13. Сьогодні ніколи не повториться. 14. Навіть зараз твої вороги жадібно гортають книжки. 15. Якщо не попотиєш – не заробиш [1].** Як бачимо, подібні поради націлені на те, щоб викликати у студента відчуття необхідності плідної праці, самодисципліни, конкурентноспроможності, впевненість у досяжності високої мети завдяки сумлінній щоденній праці, здатність цінувати час життя і правильно розставляти пріоритети, орієнтир на цілеспрямованість. Сучасний суспільний контекст відображає високе зацікавлення у вивченні роботи психіки з метою удосконалення людиною власного життя в постійно змінних умовах. Подібні вищеописаним фразиментальні установки, вчасно підказані юній студентській свідомості через навчальний контекст, з одного боку, сформулюють правильне світоглядне ставлення до набуття конкретних предметних знань, з іншого боку, є передумовою міцної взаємодії викладача і студента. Така взаємодія засновується на довірі і вибудовується не ієрархічно, а рівноцінно, і це, в свою чергу, є запорукою успішної співпраці між суб'єктами освітньої діяльності, а не тільки прямим виставленням педагогічних вимог з боку викладача. Як відомо, успішна комунікація зі студентством та бачення плодів викладацької діяльності, в свою чергу, прямо пропорційні підвищенню мотивації до професійної діяльності і у самих викладачів.

На заняттях з іноземної мови, окрім підтримки загальної вмотивованості студентів до регулярного інтенсивного навчання, викладачу необхідно підтримувати у них регулярне залучення в предмет, включення в іншомовне мовлення, постійне бажання опановувати і вдосконалювати навички іншомовної комунікації. Мотивація студентів у вивченні іноземної мови може бути інструментальною (досягнення певної мовної мети), інтегративною (занурення і вбудовування в іншомовний культурний контекст), внутрішньою (задоволення від процесу навчання) та зовнішньою (отримання нагороди або уникання покарання). Причинами зникнення мотивації в опануванні іншомовною комунікацією можуть бути такі, як, наприклад: 1) труднощі у засвоєнні мовних явищ; 2) іноземна мова стає

метою, а не засобом спілкування; 3) тиск збоку глобалізованого суспільства (англійську мову не хочеться, а необхідно вивчити задля прагматичних цілей, часто не відповідних бажанням студента); 4) необхідність складати іспит і тренуватися для нього нівелює легкість та інтерес на заняттях; 5) матеріали для вивчення відірвані від повсякденного життя та існують окремо, як навчальна мета; 6) зростає необхідність у правильному вживанні мовних конструкцій, а це, в свою чергу, вибудовує бар'єр до бажання висловлюватися іноземною мовою; 7) зростає прірва між вимогами і сформованими навичками.

Задля успішного навчання студентської аудиторії викладачу слід, по-перше, дослідити, який саме тип мотивації є керівним у студентів, а по-друге, які саме труднощі нівелюють їхню мотивацію, і на основі емпіричних даних корегувати навчальну діяльність.

Вдалими засобами підвищення мотивації студентів на занятті з іноземної мови, на нашу думку, можуть бути акцент викладача на успіхах студента і його сильних сторонах в опануванні мовою, а також виявлення недоліків у навичках, які потребують вдосконалення. Ці недоліки у навичках мають бути представлені у якості так званих «робочих зон», тобто, тим, що дає простір для самовдосконалення. Надання автономії у вивченні мови, завдань для самостійної роботи, детального зворотного зв'язку щодо засвоєння матеріалу, акцент на успіхах, підтримка та зацікавленість викладача у студентах теж є інструментами підвищення студентської мотивації до регулярної практики іноземної мови.

Перспективами цього аналізу природи мотивації є проведення емпіричних досліджень мотивації студентів та побудова відповідної системи навчання конкретної студентської аудиторії згідно виявлених результатів опитувань.

Список використаних джерел

1. 15 мотиваційних порад від студентів Гарварду. Inspired: веб-сайт. URL: <https://inspired.com.ua/practice/people/harvard-students-advice/>.
2. Арістова Н. О. Формування мотивації вивчення іноземної мови у студентів вищих нелінгвістичних начальних закладів : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04. К., 2008. 20 с.
3. Вієвська М. Формування мотивації фахівця до безперервної професійної освіти. Вища школа. 2011. № 1. С. 75 – 82.
4. Гончаренко Т. Є. Мотивація вивчення іноземної мови як соціальна функція освіти. Core: веб-сайт. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/50570667.pdf> (дата звернення 08.10.2023)
5. Жданюк Л. О. Ставлення до навчання у студентів з низьким рівнем академічної мотивації : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. психол. наук : 19.00.07. Харків, 2019. 20 с.
6. Кочарян О. С. Структура мотивації навчальної діяльності студентів. Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін.-т», 2011. 40 с.

7. Лучанінова О., Сталь І. Проблема мотивації студентів ВТНЗ до навчально-професійної діяльності. Наукові конференції: веб-сайт. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/762> (дата звернення 08.10.2023).
8. Мотивація як фактор успіху навчальної діяльності / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди, наукова бібліотека ; уклад. : Грущенко С. І. Харків : ХНПУ, 2019. 40 с.
9. Штученко І. Є. Мотиваційно-ціннісні детермінанти формування кар'єрної стратегії студентів технічних спеціальностей : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. психол. наук : 19.00.07. Харків, 2016. 21с.
10. Motivating students. Whitewater Learn Centre. University of Wisconsin: веб-сайт. URL: <https://www.uww.edu/learn/restiptool/motivating-students>.

Заєць Світлана Володимирівна,
кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник;
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»

ПЕРЕМІЩЕНІ ЗАКЛАДИ ВИЩОЇ ОСВІТИ: СТІЙКІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПОТРЕБИ ВІДНОВЛЕННЯ

Повномасштабна агресія російської федерації спричинила руйнівні наслідки для української вищої освіти. Найбільших обсягів руйнувань і пошкоджень своїх об'єктів нерухомості зазнали Харківський національний університет імені Каразіна, Національний університет «Чернігівська політехніка», Державний податковий університет (м. Ірпінь), Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Маріупольський державний університет, Приазовський технічний університет (м. Маріуполь), Луганський національний університет імені Тараса Шевченка (новозбудований корпус у м. Рубіжному Луганської області), Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» та ін. [1].

З областей, де ведуться активні бойові дії, та з прифронтових територій станом на 1 липня 2023 р., за оперативною інформацією МОН, переміщено 29 закладів вищої освіти (ЗВО) і 64 відокремлених структурних підрозділи (ВСП) ЗВО державної, комунальної й приватної форми власності (з урахуванням першої хвилі переміщення, починаючи із середини 2014 р.). Найбільше переміщених ЗВО (8) розмістилося в університетах-партнерах та/або в інших закладах освіти Дніпропетровської області (6 у місті Дніпрі і 2 в Кривому Розі) та міст Запоріжжя (3) й Києва (3). Крім цього, ЗВО переміщувалися до міст Івано-Франківська, Луцька, Кропивницького, Донецької області – по 2 університети, а також до міст Тернополя, Рівного, Миколаєва, Одеси, Вінниці, Хмельницького, Полтавської області – по одному ЗВО [2].